

Admiralens sønnesøn inddæmmede Tåsinge Vejle

Når man står ved slusen med de tre højvandsklapper på den smalle vej-dæmning over Tåsinge Vejle, så er det en af Danmarkshistoriens tidligst inddæmmede fjorde, der strækker sig op i landet mod øst.

Selve dæmningen, der er ganske kort, ligger ud til Det Sydfynske Øhav, i en bugt med stillestående vand. To træbroer uden for slusen har plads til småbåde og joller. Der kan vel fiskes lidt i bugten, selvom ålegræsset er dødt og havbunden dækket med lysserøde belægninger af svovlbakterier.

Dæmningen er opført lige neden for Vornæs Skov i 1765, og formålet har formentligt været logistisk. Det skulle gøres lettere at komme over til skoven for at hente træ og for at dyrke jagtens glæder. Derimod skal vi sandsynligvis ind i 1800-tallet, før

ideen om at tørlægge den lavvandede vejle og omdanne den til græsning opstod. I dag havde man nok foretrukket en bro på stedet.

Noret, der engang har udgjort den inderste, nordøstlige del af den oprindelige fjord, er adskilt ganske effektivt fra Vejlen med en asfalteret vej. På Videnskabernes Selskabs ældste kort fra 1783 er Noret ikke aftegnet, så måske har det allerede dengang haft mere karakter af mose end af sø eller fjord. På sognekortet fra ca. 1815 er Noret angivet med mosesignatur.

I dag ligger der intensivt dyrkede marker rundt om det afvandede, men udyrkede nor. Også Vejlen afgrænses skarpt mod det dyrkede land, men med fugtige enge og en udstrakt tagrørskov direkte op til Vornæs Skov i det nordøstlige hjørne.

En person ejede Tåsinge

Tåsinge Vejle opstod for ca. 5000 år siden, da den generelle havstigning havde »drukn« alle lavtliggende arealer syd for Fyn og skabt det nuværende øhav. Vejlen blev dannet, fordi havvandet trængte op i landet og skabte en permanent, men lavvandet fjordarm.

Sådan lå landet helt frem til midten af 1700-tallet.

De store forandrings tid var begyndt i 1678, da admiral Niels Juel (1629-1697) erhvervede hovedparten af Tåsinge som sin personlige ejendom. Niels Juel var en højt respekteret skikkelse i datiden og har stadig en fremtrædende plads i Danmarkshistorien som den dygtige strateg bag Køge Bugt-slaget i juni 1677, hvor den svenske flåde blev nedkæmpet. En sejr af

Tåsinge Vejle og Nor

Inddæmmet i 1765 som et af de første landvindingsprojekter i Danmark. Dæmningen gennembrudt under stormfloder i 1872 og 1905, men retableret. Gentagne forslag om total tørlægning fra Hedeselskabet og lokale lodsejere, men aldrig realiseret.

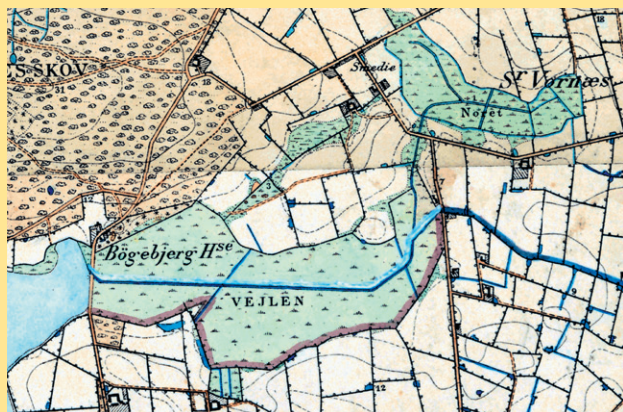
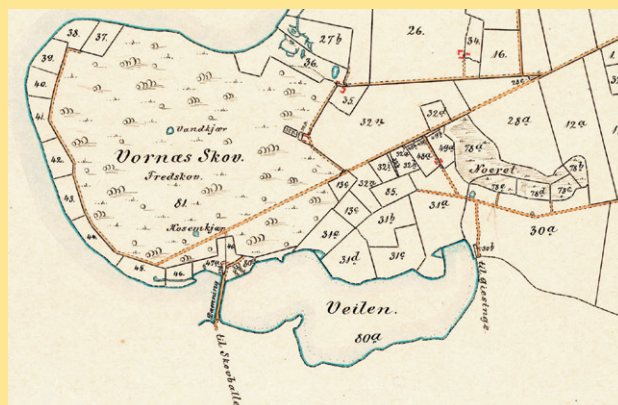
Vejlen blev naturfredet i 1941 ved et frivilligt forlig.

Intensiv jagtudnyttelse, især af ænder, gennem næsten hele det 20. århundrede, men jagtfredet fra 1997, da Fyns Amt købte både vejlen og noret.

Kortene er fra ca. 1815, ca. 1860 og 2008 (ortofoto ©COWI).

Svendborg kommune.

Koordinater: 6095393, 598437.

vidtrækkende betydning for den hårdt pressede enevældige konge.

Sønnen Knud Juel (1665-1709) samlede hele Tåsinge og dens 7000 hektar under Valdemars Slot, som var Juel-slægtens bosæde. Det var også Knud, der inddæmmede og skabte søen ved Valdemars Slot i 1708. Efter hans død rykkede tredje generation med sønnen Niels Juel (1696-1766) ind på Valdemars Slot, og han fortsatte faderens landvindingsprojekter.

Admiralens barnebarn var en ivrig ven af videnskab og kunst og samlede en kreds af sangere, musikere og skue-

spillere om sig. Digteren Ambrosius Stub opholdt sig således en tid i hans hus. Niels Juel var tillige en dygtig og i sin tid sjældent fremsynet godsejer, der opbyggede en by på Vemmenæs, indkaldte fremmede bomuldsvævere, lærte sine bønder at dyrke kløver og avle frugt, men var i øvrigt for dem en streng og brutal herre. Han var også patron for Roskilde Kloster. I 1746 blev han udnævnt til kammerherre.

Niels Juel døde 7. april 1766, men nåede lige at anlægge den korte dæmning på tværs af Tåsinge Vejle nedenfor Vornæs skov i året før sin død.

Nytårsnat 1904/05 brød havet gennem dæmningen, og Vejlen stod igen i direkte kontakt med havet. Dæmningen blev dog genopbygget, og ligesom i 1765 og efter 1872-stormfloden måtte den nærliggende grusbanke og gravhøjen Bøgebjerg levere råstofferne. Foto: Søren Lolk/Tåsinge Lokalhistoriske Arkiv.

Gravhøj brugt til dæmning

I løbet af 1800-tallet blev både Vejlen og Noret udgrøftet, så vandstanden kunne nedbringes, i det mindste om sommeren. Det ses tydeligt på kortet fra ca. 1860, men Vejlen har uden tvivl stået vandfyldt efterår og vinter.

Dæmningen var forbavsende robust, til trods for at den var opført i en blanding af grus og jord fra en gravhøj. Bygningsværket stod i mere end 100 år, før det gik galt. Stormfloden i 1872 kunne den ikke modstå, men vandet blev atter lænset ud og dæmningen genopbygget.

Som pumpemotor blev der rejst en vindmølle i 1888. Den trak en vand-snegl, og med den var man i stand til at sænke vandstanden så meget, at engarealerne begyndte at vokse, hvilket var formålet med udpumpningen. I en orkanagtig storm i 1894 væltede vindmotoren imidlertid, men blev rejst igen, istandsat og atter sat i drift. Stormen var så kraftig, at flere joller, der lå på land, blev blæst op over dæmningen og ind i Vejlen.

Nytårsnat 1904/05 brød havet atter gennem dæmningen, og Vejlen stod igen i direkte kontakt med havet. Dæmningen blev dog genopbygget, og ligesom i 1765 og efter 1872-stormfloden måtte den nærliggende grusbanke og gravhøjen Bøgebjerg levere råstofferne. I 1905 blev gravhøjen fuldstændig afgravet uden hensyn til de talrige gravfund ved højen. De mange skeletdele blev samlet i sukkercasser og kørt væk. Flere af karklene, der kørte grus til dæmningen fra »Bøgebjerg«, tog kranier med hjem. Det eneste fund, der blev bevaret, er to gravurner, der i dag opbevares på Tåsinge Museum i Bregninge.

Hedeselskabet rykker ind

Få år senere rettede »Administrations Kommissionen for Baroniet Schelenborg og Stamhuset Thorseng« en henvendelse til Hedeselskabet, som blev bedt om at besigtigede vandstandsforholdene ved Vejlen og Noret. Landinspektør Aage Feilberg fra Hedeselskabets Mose- og Engvæsen drog på besigtigelse 20.-21. juli 1911, hvor han

foretog »nogle forberedende undersøgelser« til et afvandingsprojekt.

Aage Feilberg, der senere gjorde karriere som en af landets fremmeste kulturteknikere, gav denne beskrivelse af de to områders tilstand:

»Vejlen og Noret med omliggende lave arealer, i alt ca. 150 tdr. land [82,7 hektar], lider i høj grad under uheldige vandstandsforhold, idet vandet om vinteren og langt ud på foråret står så højt, at hovedparten af arealerne står under vand; selv om sommeren i den tørreste tid står vandet til overfladen i de laveste partier i Noret og står i et lag på 1 til 3 fods mægtighed [0,31-0,93 meter] over en tredjedel til halvdelen af Vejlels 96 tdr. land [52,9 hektar]. De laveste partier i Vejlen ligger ca. 1 meter under daglige vande, medens de laveste partier af Noret ligger ca. 0,3 meter under daglig vande.

I Noret er jordbunden gennemgående af fortrinlig beskaffenhed bestående af dynd eller dyndblandet tørv. I Vejlen er jorden gennemgående af en tarvelig beskaffenhed oftest bestående af 0,2 meter uformuleret tørv, der under 0,3 til 0,7 meter strandsand, hvorunder der atter mange steder findes fedt ler.«

Dæmningen beskrives som tre meter høj med seks meters kronebredde og beklædt på ydersiden med stenglacis op til en meter over daglig vande. Feilberg noterede, at dæmningen gjorde et »stærkt og solidt indtryk«, og at den tillige tjente som kommunevej.

Selve afvandingen af Vejlen foregik ved fire rørledninger i cement gennem dæmningen med en diameter hver på 24 tommer (61 centimeter), der udmundede 40 centimeter under daglig vandstand. Rørene var forsynet med et »skod«, dvs. en sluseklap, men et rør var dog »sammensunket« og ude af funktion. Desuden førte en trækasse på 90 centimeters bredde og 130 centimeters højde gennem dæmningen. Udvendigt var denne sluse, der sandsynligvis også har tjent som ålekiste, forsynet med selvregulerende porte.

Foruden disse passive afvandingskanaler beskrev Aage Feilberg også en vindmotor, der formentlig har været identisk med møllen fra 1888. Der var tale om en vindrose med 5,7 meter i diameter, som trak en vandsnegl på 18 tommer i diameter (46 centimeter)

Formålet med tørlægningen af Taasinge Vejle og Nor var at skabe græsenge til kvæg og heste. Indtil midten af 1900-tallet var der stadig over en halv million arbejdsheste i landbruget, og de skulle have store mængder græs og hø for at fungere. Foto: Søren Lolk/Taasinge Lokalhistoriske Arkiv.

i en sneglekumme af stål. Løftehøjden var 1,3 meter, men kummen var utæt, og hele anlægget, der stod på en pælekonstruktion, blev karakteriseret som »opslidt og ubrugeligt og er desuden alt for lille«.

Landinspektør Feilberg fremsatte derefter to projektforslag på vegne af Hedeselskabet: et dyrt og et billigt.

Det dyre forslag gik ud på at opføre et nyt og meget større vindmotoranlæg med to vandsnegle og en større rørledning gennem dæmningen. Desuden skulle midtergrøften i Vejlen og Noret uddybes og nogle få nye grøfter anlægges. Pris: 15.000 kr. (909.495 kr. i 2011-værdi).

Alternativt foreslog Feilberg, at man erstattede de fire rørledninger gennem dæmningen med et større og dybere liggende udløb i jernbeton samt opstillede en ny, men mindre vindmotor med snegl. I alt ville dette projekt kunne realiseres for 6500 kr. (394.115 kr. i 2011-værdi). Begge projekter ville forbedre afvandingen ganske betydeligt, og Hedeselskabet var parat til at udføre »det videre fornødne«, hvis man skulle ønske det.

Feilberg afsluttede sin redegørelse med denne konklusion:

»Når man har set de meget tarvelige afgrøder, der nu vokser de pågældende steder, nærer man ikke tvivl om, at en udgift til for-

bedring af vandstandsforholdene på ca. 100 kroner [6063 kr. i 2011-værdi] – eller 4 kroner pr. tønde land om året – vil give gode renter; navnlig vil Noret med dets frugtbare jorder have gavn af en vandstandsregulering«.

Men sådan kom det ikke til at gå.

Vejlen blev naturfredet i 1941 med en ganske kortfattet deklaration, som fastfros landskabets tilstand ved at frede »mosestrækningen«, som vejlen blev kaldt. Fremover måtte vejlen kun benyttes til rørskær og græsning med kvæg eller heste. Denne driftsform har man atter intensiveret for at beskytte de åbne enge mod tilgroning.

Udsigten mod øst fra dæmningen og ind i Tåsinge Vejle. En åben vandflade, der omgives af udstrakte tagrørsbevoksninger, er ideelt til både ynglende og rastende andefugle. Vadefuglene skal derimod findes inde på engene, hvor der står lidt sjapvand.

Pebret pris

Om det var den høje projektprijs eller de urolige tider efter krigsudbruddet i 1914, der gjorde udslaget – eller noget helt tredje – ved vi ikke i dag, men faktum er, at Feilbergs forslag endte i skrivebordsskuffen.

Ti år senere blev det atter fundet frem.

I foråret 1920 anmodede baroniet Schelenborg og Stamhuset Thorseng samt syv lodsejere Hedeselskabet om at udarbejde en ny plan for afvanding af Vejen og Noret. Det gamle forslag blev pudset af og suppleret med en række nivellementer af vandløb og landkanal, pejling af vanddybder, jordbundsundersøgelser og opmåling af de eksisterende vandløb.

Fra disse opmålinger ved vi, at vandarealet i Vejen var 55 hektar og Noret 15 hektar, mens de omkringliggende enge udgjorde 50 hektar. Vanddybden i Vejen blev anført som indtil 1,0 meter og i Noret indtil 0,3 meter under daglig vande.

Resultatet blev atter to projektforslag, et dyrt og et billigere.

Det dyre forslag omfattede samme elementer som i 1911-forslaget, men prisen var blevet noget mere pebret: 86.000 kr. lød overslaget på. I 2011-priser ville det svare til 2,1 mio. kroner.

Projektet blev forelagt lodsejerne ved et møde på Tåsinge 11. februar 1921, men de vendte tommelfingeren nedad. Man fandt, at det ville være alt for kostbart og vedtog derefter at anmode Hedeselskabet om at udarbejde et mindre afvandingsprojekt for Noret alene. Dette projekt forelå 17 dage senere og var væsentligt billigere: 28.000 kr. (690.492 kr. i 2011-værdi) for den mere beskedne udgave af det store projekt.

Omkring slusen er der i tidens løb opstået en lille bådhavn på ydersiden af dæmningen. I sommerhalvåret ligger her ganske mange joller og motorbåde, der fortrinsvis tilhører fritidsfiskere og strandjægere fra lokalområdet.

Men heller ikke dette projekt blev realiseret. Hvorfor fremgår ikke af arkivalierne.

Ny sluse

I 1929 skriver lodsejerne så atter til Hedeselskabet og anmoder for tredje gang om assistance. Nu er det den gamle sluse i dæmningen, man gerne vil have fornyet.

Denne gang lykkes det at nå til enighed og få gennemført et projekt, men kun for slusen.

Det fremgår ikke af arkivalierne, hvor påtrængende udskiftningen har været, men vi ved dog, at allerede i 1911 var en af de fire rørledninger brudt sammen og ude af funktion. Om der var sket en forværring af afløbsforholdene gennem de følgende to årtier, vides ikke, men det kan sagtens tænkes.

Hedeselskabet foreslår en ny lavvandssluse til erstatning for den gamle. Slusen skal støbes i jernbeton med tre åbninger på hver 1 x 1 meter og forsynes med selvwirkende sluseklapper. Desuden skal slusen graves ned i 0,8 meter under daglig vande, hvilket vil være dobbelt så dybt som de gamle udløb. Dermed vil dræneffekten ved kortvarigt lavvande kunne udnyttes mere effektivt end tidligere.

Prisoverslaget, der omfattede nedbrydning af den gamle sluse og opførelse af den nye, forelå i september 1929. Det lød på 6500 kr. (216.962 kr. i 2011-værdi). Overslaget blev godtaget af lodsejerne, og der blev indhentet tilbud, og faktisk lykkedes det at få projektet gennemført og endda en smule billigere. Ifølge en tilbudsliste fra maj 1930 ville den nye sluse kunne bygges for 5697 kr. og 75 øre (200.273 kr. i 2011-pris). Formentlig blev slusebyggeriet gennemført til denne pris.

Hedeselskabet holdt dog stadig fast i tanken om det store afvandingsprojekt. De nærmere detaljer kendes ikke, men i november 1931 er der tilsyneladende atter optræk til nye forhandlinger. Selskabets distriktsbestyrer A. Pedersen i Odense rekvirerer de gamle papirer vedrørende Vejlen og Noret fra selskabets kulturtekniske afdeling i Slagelse, og de fremsendes med følgende bemærkning: »nu kan De jo se, om De kan få pustet liv i sagen og i bekræftende fald hører vi måske fra Dem«.

Det lykkes dog ikke at genoplive projektet. Forslaget havnede atter i gemmeskuffen. For Vejlen vedkommende var det helt slut.

Frivillig fredning

Hvorfra initiativet kom til en frivillig fredning, er ikke oplyst i kendelsen fra 24. september 1941 om fredning af Tåsinge Vejle. Man gætter dog næppe forkert, når der peges på ejeren, lensbaron Carl Fr. Juel Brockdorff (1905-1989) på Valdemars Slot. Uden hans positive vilje havde der næppe været nogen fredning.

På den tid var det mode blandt godsejere og andre større jordbesiddere at tilbyde frivillige fredninger af særlige herlighedsværdier på godserne. Udover et altruistisk islæt kan det ikke afvises, at jordejerne bevidst brugte fredningsinstrumentet til at blokere for uheldige projektforslag (f.eks. afvanding og kultivering). Når man betænker Carl Fr. Juel Brockdorffs lidenskabelige jagtinteresse – han var på jagt mere end 100 dage om året – så er det endog meget sandsynligt, at fredningen skal ses som et

bolværk mod de frembusende landvindingsmænd, hvis planer ville true den fine andejagt i Vejlen.

Fredningsdeklarationen var ganske kortfattet og gik kun ud på at fastfryse landskabets daværende tilstand ved at frede »mosestrækningen«, som Vejlen blev kaldt, således at »det skal henligge på samme måde som hidtil og kun må benyttes som hidtil, nemlig til rørsær og græsning«.

Det frivillige element blev understreget af, at det slet ikke kom på tale at diskutere en økonomisk erstatning. Ligeledes blev det fundet »ufornødent« at afmærke arealet.

Noret var imidlertid ikke omfattet af fredningskendelsen, så 10 år senere rejste lodsejerne spørgsmålet nok en gang, om ikke man burde afvande arealet. Ikke mindst i lyset af de generøse støttemuligheder, som landvindingsloven tilbød, gav det god mening for lodsejerne i Nørre og Søndre Vornæs at få loddet stemningen for kunstig afvanding af Noret.

Selvom der kun var tale om et beskeden areal på bare 25-30 hektar, ville der være meget at vinde, mente Hedeselskabet. Ifølge selskabets korrespondance om sagen fra efteråret 1952 var Noret »praktisk talt værdiløst i sin nuværende tilstand«.

Det gamle projekt fra 1931 blev

fundet frem, og Hedeselskabet tilbød – mod garanti for betalingen af udgifterne i den anledning – at udarbejde et skitseprojekt til lodsejerne. Længere nåede man aldrig. Interessen for et projektforslag forsvandt tilsyneladende, da der skulle penges på bordet.

Glade jagtdage

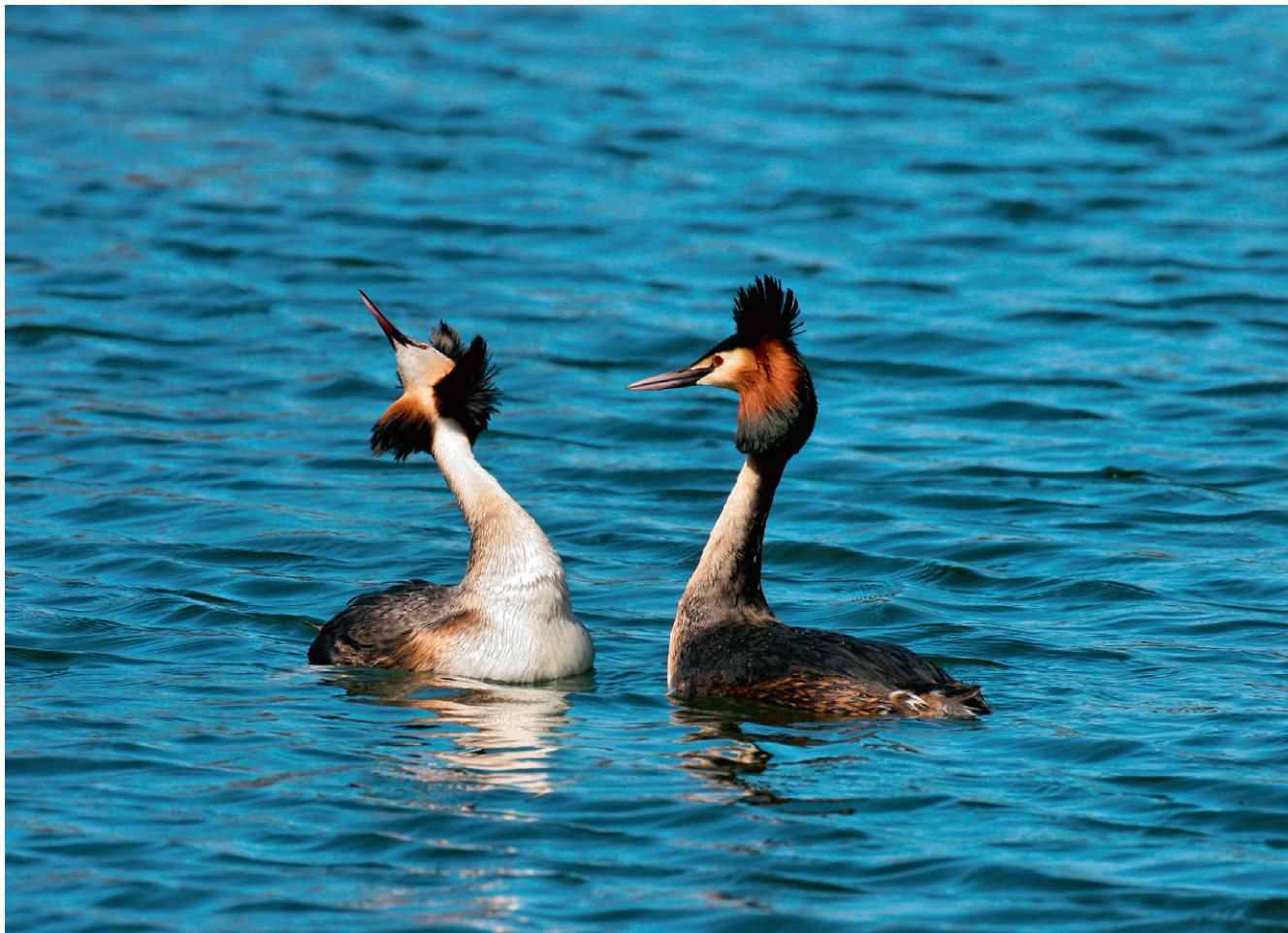
I takt med at driftsformerne i landbruget ændrede sig, blev engene omkring Vejlen og Noret erobret af rørskov. Fra 1970'erne var der ikke længere behov for græsning, og da kreaturerne forsvandt, bredte tagrørerne sig fra de lavvandede vådområder og op på engene.

I 1982 frasolgte Valdemar Slot Vejlen efter 200 års ejerskab. Køberen var A/S Forsikringsselskabet Codan, hvis jagtglade direktør Peter Hermann Zobel (f. 1936) opkøbte betydelige jagtarealer flere steder i landet. I 1991 lod Zobel forsikringsselskabet opkøbe Tofte Skov og Mose i Lille Vildmose, som var landets eneste jagtejemdom med en større bestand af vildsvin. Zobel var direktør for Codan i perioden 1979-1999.

Jagten i Vejlen blev drevet meget intensivt i hele det 20. århundrede, blandt andet fra en kunstig kratbevokset ø, der var anlagt som jagtskjul

Noret udgjorde engang den inderste, nordøstlige del af den oprindelige fjordarm, men da det ikke er aftegnet på Videnskabernes Selskabs ældste kort fra 1783, har det tidligt haft karakter af mose eller fugtig eng. Sådan ligger det også i dag, men med en vandfyldt landkanal der dræner arealet til vejlen.

Bestanden af toppet lappedykker voksede i Danmark i forrige århundrede på grund af jagtfredning og fremkomsten af stadig flere næringsrige søer med mange småfisk. Bestanden stabiliserede sig i 1970'erne og 1980'erne, og siden da er den atter gået noget ned i takt med bedre spildevandsrensning, der har medført et fald i antallet af næringsrige søer. Tidligere blev der drevet intensiv jagt på fuglen, dels på grund af de skinnende hvide bugfjer, der blev anvendt som frakkefor, og dels fordi den mentes at skade fiskeriet. Foto: Mogens Hansen.

ude i Vejlen til den eftertragtede andejagt.

I bogen »Jagtkonger« hyldest den daværende ejer af Valdemars Slot, Carl Juel-Brockdorff, som en af de største jægere nogensinde og med 5000 nedlagte ænder på rekordtavlen. De fleste nedlagte han i Vejlen. Her er en lille notits fra bogen om nogle af Juel-Brockdorffs meritter på det helt eventyrlige jagtterræn: »Engang i 1947 nedlagde han på en uge i august 34 gråænder, 60 krikænder, 32 diverse ænder, 37 blishøns, 10 viber, 2 måger, 1 lappedykker og 1 grønben«.

På en klapjagt i 1944 blev der på en enkelt dag skudt hele 218 blishøns.

Også efter frasalget af Vejlen blev der nedlagt mange fugle. I »Jagtkonger« fremhæves en morgen, hvor tre jægere tilsammen nedlagde 144 stykker vildt, der fordelte sig på to gæs, 22

gråænder, 29 krikænder, 13 skeænder, seks spidsænder, fem atlingænder, to taffelænder, 47 blishøns, 11 viber, to måger, en brushane, en bekkasin og tre »diverse«.

Det offentlige tager over

I 1997 købte Fyns amt Vejlen af Codan for at skabe bedre forhold for dyr og planter, hvorefter området blev jagtfredet. Amtet sørgede også for, at græsningen på engene blev genoptaget for at modvirke tilgroningen med tagrør.

Gennem tiderne er Vejlen tilført store mængder kvælstof og fosfor fra markdriften i området. Det er næringsstoffer, der får alger til at gro, og den voldsomme algevækst gør vandet uklart, så planterne på bunden ikke får lys nok til at trives. Sigtedybden i

dag er kun en halv meter. Da Vejlen er meget lavvandet med en middeldybde på 0,6 meter, har forureningen haft stor negativ effekt.

Siden det offentlige overtog Vejlen er der dog blevet arbejdet for at stoppe tilførslen af spildevand fra fritliggende ejendomme i området. Samtidig har man forsøgt at nedbringe tilførslen af næringsstoffer fra landbruget.

Efter kommunalreformen i 2007 har Miljøministeriet overtaget både Vejlen og Noret fra Fyns amt.

Masser af fugleliv

Tåsinge Vejle er et af de vigtigste levesteder for vandfugle i Svendborg kommune.

På den åbne vandflade udfører lappedykkerne om foråret deres specielle

dansende parringsspil, og senere på sæsonen ses de små dununger sidende på ryggen af forældrene. I en årrække ynglede alle fire arter af lappedykkere her.

Svaner, grågæs og ænder finder føden på engene eller hviler ude på vandet. Også vadefuglene trives bedst, når vandstanden er høj og engen græsses af kreaturer. Ved denne drift producerer området masser af smådyr, som vadefuglene lever af. Fra april yngler i området viber, rødben og bekkasin. Med deres karakteristiske flugt og sang skaber de engens særlige lydbyllede.

I vinterhalvåret hviler store flokke af troldeænder i Vejlen om dagen, hvorefter de i hundredvis flyver ud om natten for at fouragere i øhavet. Også flokke af grågæs, knopsvaner og sangsvaner søger til Vejlen om vinteren. Eksotiske fuglearter som sort svane, rødhovedet and, skestork og silkehejre er noteret af ornitologerne i de seneste år.

Fynske ornitologer beskriver fuglelivet i Vejlen som »rigt« i en grundig og velredigeret bog »Fugle og natur ved Svendborg« fra 2010. Læs selv:

»Sjældne arter som rørdrum, rørhøg og vandrikse yngler. Lappedykkere (3-4 arter), knopsvaner, grågæs, andefugle, vadefugle og rørskovens småfugle, såsom rørsanger, rørspruv og gøg, forekommer almindeligt. Det er eneste lokalitet i Svendborg Kommune, hvor skægmejsen yngler og ses regelmæssigt.

For trækfuglene er Vejlen overordentlig vigtig. Store flokke afsvaner, gæs, svømme- og dykænder tiltrækkes af områdets fred og ro, men også vadefugle (vibe, dobbeltbekkasin, hejle, stor regnspeve, klirer), rovfugle, terner og måger ses i gode tal. Havørnen raster og jager jævnligt i området. I alt er iagttaget 177 forskellige arter.«

Som ekstra dokumentation rummer bogen en oversigt med optællingstal for ynglefuglene i perioden 1970-2006. Tilsvarende er der også for Noret en oversigt med tal for de ynglende fugle fra perioden 1980-2006.

Man har en fin udsigt fra slusen i dæmningen, men vil man tæt på fuglelivet, så skal man opsøge fugletårnet i østenden af Vejlen. Gå roligt ud til fugleskjulet, så fuglene ikke bliver

Tåsinge Vejle set fra vest med dæmningen nederst i forgrunden. Foto: Fyns amt.

skræmt bort, inden du når derud. Har man heldet med sig, er der en spinkel chance for at se et glimt af den sjældne rørdrum. Her yngler også skægmejse i rørskovene, og i milde vintre og året rundt i øvrigt ser man altid fiskehejrer på jagt langs rørskovens kanter.

KILDER

Andersen, Niels: Fugle og natur ved Svendborg. Dansk Ornitologisk Forening for Fyn, 2010.

Christensen, Bent: Jagtkonger. Forlaget Montrose 1995.

Forfatterens besøg på lokaliteten, 20. oktober 2004 og 17. april 2011.

Hedeselskabets arkiv, j.nr. 389, Vejlen og Noret på Tåsinge.

Hedeselskabets Tidsskrift 32. årg, nr. 9, 1912.

Høy, Thorkild et al.: Danmarks Søer. Søerne i Fyns Amt. 5. bind. Strandbergs Forlag, 2000.

Jensen, Valdemar: Tåsinge rundt – en lokalhistorisk sejltur. Tåsinge Museumslaugs forlag 1982. 2. oplag 1989.

Tåsinge Vejle. Pjece fra Fyns Amt. Årstal ukendt.

Udskrift af Forhandlingsprotokollen, 24. 9. 1941. Fredningsnævnet for Svendborg Amtsrådsreds.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet i Vejlen-Tåsinge, så brug dette link: www.dofbasen.dk

Herunder ses en oversigt over de 173 fuglearter, som er registreret fra **Vejlen-Tåsinge**, pr. 14. januar 2012. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Lille Lappedykker	(216/2059)	Amerikansk Skarveand	(2/2)	Småspove	(3/145)	Rødhals	(29/47)
Toppet Lappedykker	(139/481)	Hvepsevåge	(9/10)	Storspove	(68/809)	Nattergal	(9/14)
Gråstrubet Lappedykker	(112/356)	Rød Glente	(3/5)	Sortklire	(39/147)	Rødstjert	(7/9)
Sorthalset Lappedykker	(16/58)	Havørn	(37/41)	Rødben	(145/575)	Bynkefugl	(8/10)
Skarv	(71/487)	Rørhøg	(192/297)	Hvidklire	(134/593)	Stenpikker	(6/20)
Rørdrum	(5/5)	Blå Kærhøg	(54/60)	Svaleklire	(64/144)	Solsort	(42/111)
Silkehejre	(21/21)	Hedehøg	(1/1)	Tinksmed	(70/356)	Sjagger	(68/14794)
Sølvhejre	(1/4)	Duehøg	(2/2)	Mudderklire	(48/118)	Sangdrossel	(5/6)
Fiskehejre	(248/1134)	Spurvehøg	(56/66)	Hættemåge	(116/11981)	Vindrossel	(18/568)
Skestork	(4/4)	Musvåge	(154/425)	Stormmåge	(37/542)	Græshoppesanger	(3/3)
Knopsvane	(307/3514)	Fjeldvåge	(12/12)	Sildemåge	(1/1)	Sivsanger	(2/2)
Sortsvane	(3/3)	Fiskeørn	(25/27)	Sølvmåge	(65/1087)	Kærsanger	(8/16)
Pibesvane	(5/8)	Tårnfalk	(42/51)	Svartbag	(40/67)	Rørsanger	(77/336)
Sangsvane	(173/9881)	Dværgfalk	(1/1)	Roverterne	(1/1)	Gulbug	(18/23)
Sædgås	(3/44)	Lærkefalk	(3/4)	Fjordterne	(9/17)	Gærdesanger	(17/18)
Kortnæbbet Gås	(3/5)	Vandrefalk	(2/2)	Havterne	(14/53)	Tornsanger	(28/45)
Blisgås	(42/817)	Agerhøne	(1/2)	Dværgterne	(2/2)	Havesanger	(10/13)
Grågås	(388/59440)	Fasan	(6/9)	Hvidskægget Terne	(1/6)	Munk	(13/15)
Indisk Gås	(2/2)	Vandrikse	(60/92)	Huldue	(3/4)	Gransanger	(35/75)
Canadagås	(22/255)	Plettet Rørvagtel	(6/6)	Ringdue	(103/8191)	Løvsanger	(13/16)
Bramgås	(19/1638)	Grønbenet Rørhøne	(36/61)	Tyrkerdue	(1/4)	Fuglekonge	(3/12)
Knortegås	(13/310)	Sultanhøne	(2/2)	Gøg	(31/45)	Broget Fluesnapper	(1/1)
Gravand	(254/2498)	Blishøne	(212/18469)	Natugle	(2/2)	Skægmejse	(192/586)
Pibeand	(41/3028)	Trane	(2/25)	Mursejler	(5/98)	Halemejse	(10/76)
Knarand	(136/814)	Strandskade	(145/478)	Isfugl	(23/27)	Sumpmejse	(7/9)
Krikand	(243/6128)	Klyde	(135/929)	Grønspætte	(2/2)	Sortmejse	(1/1)
Gråand	(197/5517)	Lille Præstekrave	(31/48)	Stor Flagspætte	(12/13)	Blåmejse	(39/83)
Spidsand	(58/306)	Stor Præstekrave	(29/78)	Sanglærke	(35/471)	Musvit	(41/86)
Atlingand	(37/68)	Hjejle	(65/24965)	Digesvale	(12/517)	Spætmejse	(1/1)
Skeand	(119/486)	Strandhjejle	(4/4)	Landsvale	(78/1078)	Træløber	(1/1)
Rødhovedet And	(4/4)	Vibe	(293/7546)	Bysvale	(32/649)	Korttået Træløber	(4/4)
Taffeland	(190/10490)	Dværgryle	(8/35)	Engpiber	(38/162)	Rødrygget Tornskade	(1/1)
Troldand	(376/133504)	Temmincksryle	(4/7)	Bjergpiber	(1/2)	Stor Tornskade	(2/2)
Bjergand	(43/2427)	Krumnæbbet Ryle	(4/53)	Gul Vipstjert	(35/94)	Skovskade	(7/32)
Ederfugl	(3/130)	Almindelig Ryle	(26/223)	Bjergvipstjert	(2/2)	Husskade	(4/4)
Hvinand	(92/1043)	Brushane	(49/211)	Hvid Vipstjert	(172/772)	Allike	(11/128)
Lille Skallesluger	(114/873)	Enkeltbekkasin	(1/2)	Silkehale	(10/405)	Råge	(5/89)
Toppet Skallesluger	(68/370)	Dobbeltbekkasin	(121/1094)	Gærdesmutte	(37/47)	Sortkrage	(8/14)
Stor Skallesluger	(57/232)	Stor Kobbersneppe	(2/2)	Jernspurv	(11/12)	Gråkrage	(57/522)
		Lille Kobbersneppe	(1/1)			Ravn	(31/49)

Stær	(110/12339)	Kvækerfinke	(4/41)	Tornirisk	(15/131)	Gulspurv	(46/79)
Gråspurv	(6/26)	Grønirisk	(21/58)	Lille Gråsiken	(2/2)	Rørspurv	(166/567)
Skovspurv	(15/138)	Stillits	(32/70)	Dompap	(1/1)		
Bogfinke	(31/697)	Grønsiken	(6/163)	Kernebider	(1/2)		

Herunder ses en oversigt over de 17 andre dyr (end fugle), som er registreret fra **Vejlen – Tåsinge**, pr. 14. januar 2012. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Skrubtudse	(4/6)	Lille Kålsommerfugl	(1/2)	Nældens Takvinge	(1/5)	Lækat	(1/1)
Grønbroget Tudse	(11/26)	Grønåret Kålsommerfugl	(1/3)	Græsrandøje	(2/3)	Snog	(3/4)
Springfrø	(2/4)	Aurora	(1/4)	Hare	(3/6)		
Grøn Frø	(3/210)	Dagpåfugleøje	(3/19)	Ræv	(1/1)		
Stor Kålsommerfugl	(1/5)	Admiral	(2/3)	Husmår	(2/2)		

Herunder ses en oversigt over de 123 fuglearter, som er registreret fra **Noret – Tåsinge**, pr. 14. januar 2012. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Lille Lappedykker	(4/8)	Sort Glente	(1/1)	Svaleklire	(26/65)	Solsort	(12/70)
Gråstrubet Lappedykker	(48/134)	Havørn	(2/2)	Tinksmed	(47/481)	Sjagger	(26/4255)
Skarv	(8/20)	Rørhøg	(61/84)	Mudderklire	(5/13)	Sangdrossel	(3/3)
Silkehejre	(9/9)	Blå Kærhøg	(8/8)	Hættemåge	(36/2536)	Vindrossel	(5/285)
Fiskehejre	(117/388)	Spurvehøg	(7/7)	Stormmåge	(14/180)	Kærsanger	(1/2)
Skestork	(1/4)	Musvåge	(30/38)	Sølvmåge	(14/62)	Rørsanger	(6/56)
Knopsvane	(92/811)	Fiskeørn	(1/1)	Svartbag	(1/1)	Gulbug	(3/3)
Pibesvane	(2/8)	Tårnfalk	(8/8)	Havterne	(2/4)	Gærdesanger	(5/5)
Sangsvane	(62/2690)	Vandrefalk	(1/1)	Dværgterne	(1/2)	Tornsanger	(1/1)
Sædgås	(11/41)	Agerhøne	(1/1)	Klippehue/Tamdue	(1/30)	Munk	(1/1)
Kortnæbbet Gås	(5/18)	Vandrikse	(5/7)	Ringdue	(11/53)	Gransanger	(9/11)
Blisgås	(44/758)	Plettet Rørvagtel	(1/1)	Tyrkerdue	(1/1)	Løvsanger	(1/4)
Grågås	(213/30995)	Grønbenet Rørhøne	(23/82)	Gøg	(5/7)	Skægmejse	(2/10)
Indisk Gås	(1/1)	Blishøne	(84/3432)	Mursejler	(3/4)	Blåmejse	(2/3)
Canadagås	(7/173)	Strandskade	(81/329)	Isfugl	(2/2)	Musvit	(5/6)
Bramgås	(5/68)	Klyde	(5/8)	Stor Flagspætte	(2/2)	Stor Tornskade	(1/1)
Knortegås	(1/14)	Lille Præstekrave	(6/8)	Sanglærke	(10/23)	Råge	(3/138)
Rustand	(3/3)	Stor Præstekrave	(6/13)	Digesvale	(4/82)	Sortkrage	(4/5)
Gravand	(102/1252)	Hjejle	(6/616)	Landsvale	(20/192)	Gråkrage	(18/164)
Pibeand	(23/160)	Vibe	(131/2289)	Bysvale	(11/132)	Ravn	(2/4)
Knarand	(75/339)	Dværgryle	(2/2)	Engpiber	(10/91)	Stær	(63/7046)
Krikand	(139/4569)	Temmincksryle	(7/14)	Gul Vipstjert	(6/15)	Gråspurv	(3/44)
Gråand	(85/1484)	Krumnæbbet Ryle	(1/1)	Hvid Vipstjert	(64/245)	Skovspurv	(1/8)
Spidsand	(28/101)	Almindelig Ryle	(3/23)	Silkehale	(5/214)	Bogfinke	(8/14)
Atlingand	(34/75)	Brushane	(41/591)	Gærdesmutte	(1/1)	Grønirisk	(5/8)
Skeand	(72/405)	Dobbeltbekkasin	(90/878)	Jernspurv	(3/3)	Stillits	(6/21)
Taffeland	(32/212)	Stor Kobbersneppe	(5/6)	Rødhals	(2/2)	Grønsiken	(1/3)
Troldand	(10/222)	Storspove	(6/19)	Nattergal	(1/1)	Tornirisk	(3/78)
Hvinand	(1/80)	Sortklire	(15/36)	Rødstjert	(2/2)	Lille Gråsiken	(1/1)
Toppet Skallesluger	(3/51)	Rødben	(67/505)	Bynkefugl	(2/2)	Gulspurv	(8/27)
		Hvidklire	(53/235)	Stenpikker	(5/7)	Rørspurv	(21/51)

Herunder ses en oversigt over de 6 andre dyr (end fugle), som er registreret fra **Noret – Tåsinge**, pr. 14. januar 2012. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Grønbroget Tudse	(1/2)	Hare	(1/2)	Rådyr	(1/3)	Flagermus sp.	(1/1)
Grøn Frø	(3/8)	Ræv	(1/1)				

Plantelivet i Tåsinge Vejle

TBU 32/31: Vejlen syd for Vornæs Skov

Vejlen er en tidligere havarm, som er afskåret fra havet ved en dæmning (anlagt omkring 1765); en kanal er efter etableringen af dæmningen den eneste forbindelse mellem Vejlen og havet.

Vejlen kranses af strandrørsumpe (af tagrør og strandkog-leaks); tidligere, hvor området i langt højere grad end nu blev brugt til græsning, lå der især på sydsiden åbne og artsrige strandenge; af den fra disse kendte flora kan nævnes strand- og sumpskræppe, den sjældne druegåsefod, børstekogleaks,

engrapgræs (ssp. subcoerulea), tigger- og mangeblomstret ranunkel, vandærenpris, knude- og strandfirling, dværgstar (ssp. pulchella), fjernakset og sylt-star, kødet hindeknæ og sumpevighedsblomst. Fund af slangetunge ved »Vornæs« el-ler »strandeng ved Vornæs« er sandsynligvis gjort her.

Fra Vejlen angives den på Øerne meget sjældne mangestænglet sumpstrå, som på den fynske øgruppe i øvrigt kun er fundet på Langeland. Nærmere oplysninger om Vejlen er ønskelige. Vejlen er fredet (ca. 50 ha) uden offentlig adgang.

Kilder: se Gravesen 1979.